

Lékař a město: medicus et civitas

Ve dnech 17. a 18. září 2025 se v secesním sále Psychiatrické nemocnice v Kroměříži uskuteční odborná vědecká konference Lékař a město: medicus et civitas. Zvolené téma připomíná několik významných výročí pojících lékařství s městem Kroměříží.

Před 120 lety (1905) byla zahájena výstavba tehdejšího zemského léčebného ústavu zaměřeného na psychická onemocnění a ve stejném roce bylo založeno kuratorium pro výstavbu městské nemocnice. Obě instituce přitom nesly název po tehdejších císaři Františku Josefu I. Další, neméně významné výročí se pojí k nemocnici při kláštere Milosrdných sester Vincence de Paul, která byla ve městě otevřena před 180 lety (1845).

V historii Kroměříže bychom našli dalších událostí, které přispěly k rozvoji zdravotní péče. Podobný historický scénář můžeme vysledovat také u dalších moravských měst, které stály za zrodem lékařských a zdravotnických center svého okolí, regionu nebo celé země.

Obecně patří lékařství k nejvýznamnějším vědním oborům pojilo se a pojí s řadou míst, nejvýrazněji však s městským prostředím. V městech působily první středověké špitály, byly zde provozovány lázně s očištnými a léčebnými účinky, významnou roli zastávali vzdělání městští fyzici i prostí ranhojiči, nacházely se zde krámy mastičkářů nebo apotekářů a své důležité poslání plnily i porodní báby. V pozdějším období jejich činnost zastřešily moderní nemocnice, léčebné ústavy, ordinace a lékárny. Díky novým poznatkům se

lékařská věda posouvala závratnou rychlostí, vznikaly specializované obory a pracoviště, které zachraňovaly stále více životů.

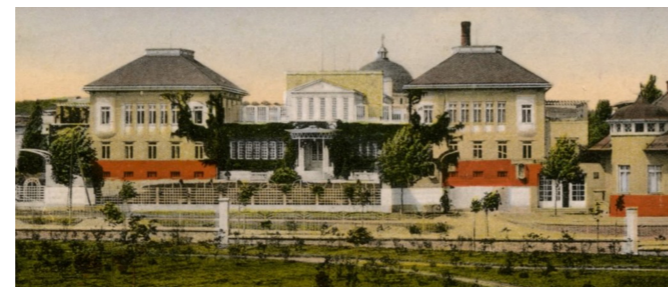
Dvoudenní odborná vědecká konference je určena historikům, archivářům, lékařům, zdravotníkům a všem zájemcům o historii lékařství. Klade si za cíl přispět k zaplnění nepopsaných stran urbánních dějin Moravy od středověku po současnost v kontextu vývoje lékařství a jeho vlivu na městské prostředí.

Konferenci pořádá Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Kroměříž ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska, p. o., Knihovnou Kroměřížska, p. o., Městem Kroměříž, Klubem UNESCO Kroměříž, Katedrou historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, Psychiatrickou nemocnicí Kroměříž, Nemocnicí Kroměříž a Nemocnicí Milosrdných sester Kroměříž.

Příspěvky budou publikovány ve sborníku.

Pro dotazy a komunikaci můžete použít slancarova@mza.cz. také telefonní číslo: 573 333 832.

PhDr. David Sobek

Obrazové ohlédnutí za akcemi roku 2024

Snímek z koncertu Hudební kytice k narozeninám biskupa Karla z Lichtensteinu-Castelcornu

Boris Krajný po koncertu v Kroměříži

Kontaktní adresa:
Riegrovo náměstí 149
767 01 Kroměříž

Telefon: 736 140 829
E-mail: unesco-km@seznam.cz
eva.novakovakm@seznam.cz
www.unesco-kromeriz.cz

Vážené členky, členové klubu, přátelé,

k výroční členské schůzi tradičně předkládáme Zpravodaj. Najdete v něm výroční zprávu s ohlédnutím za naší činností v minulém roce. Naše činnost v roce 2024 byla poznamenána výročím 400 let od narození Karla z Lichtensteinu a Castelcornu, který během svého třicetiletého episkopátu ovlivnil podobu i význam našeho města až do dnešních dnů. Aktuální zprávy v průběhu roku najdete na www.unesco-kromeriz.cz

*Na setkání na našich akcích, ale i na spolupráci s vámi se těší jménem výboru klubu
MUDr. Eva Nováková, předsedkyně*

Plán činnosti Klubu UNESCO v roce 2025

Leden – březen bylo obdobím příprav a finančního zajištění činnosti klubu v roce 2025.

17. března 2025 | Výroční členská schůze, vydání Zpravodaje Klubu UNESCO

I pro rok 2025 připravujeme „Dny zahrad a zámku“, které pořádá Klub UNESCO od roku 2000 tradičně v červnu, neboť 11. června 1999 se konalo slavnostní převzetí certifikátu o zápisu zahrad a zámku na Seznam světového dědictví UNESCO. Důvodem k pořádání Dnů zahrad je potřeba poznávání a propagace kroměřížských památek a adekvátní využití jejich potenciálu pro kulturní a vzdělávací aktivity. Program je připravován pro širokou veřejnost všech věkových kategorií. Tradičně dáváme příležitost k vystoupení místním a regionálním souborům a účinkujícím.

Program Dnů zahrad a zámku v roce 2025

27. května 2025 | Manský sál, Koncert - Hudba kroměřížských piaristů z Kroměřížské zámecké sbírky. Provede Soubor Damián Olomouc pod vedením T. Hanzlíka.

27. května 2025 | Štukové sály Arcibiskupského zámku | Beseda s prezentací publikace Kroměřížský hudební archiv – zaměřeno na působení hudebníků z řad kroměřížských piaristů s autorkou knihy Mgr. K. Fajtlovou, Ph.D. z Muzea umění Olomouc.

Komentovaná prohlídka rekonstruované Mlýnské brány. Lektor Cyril Měsíc z Arcidiecézního muzea v Kroměříži, datum bude upřesněno.

Procházka Podzámeckou zahradou v týdnu od 16. do 21. června – s pracovními listy. Interaktivní program pro žáky ZŠ KM škol ve spolupráci se studenty SŠ pedagogické a Arcibiskupského gymnázia a Arcidiecézního muzea v Kroměříži.

Tradičně i letos se zapojíme do další tradiční akce.

26. září 2025 | Noc vědců ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska a Arcidiecézním muzeem. Téma je dané vždy pro celou Českou republiku, letošní je: BOHATSTVÍ. Noc je zaměřená na popularizaci vědy, Klub UNESCO Kroměříž se hodlá logicky na tomto projektu i letos podílet, neboť jeho náplní je v místních podmínkách naplňovat poslání světové organizace UNESCO – organizace pro vědu, kulturu a vzdělání.

V říjnu 2025 – předpokládáme slavnostní odhalení památníku díla Karla z Lichtensteinu a Castelcornu.

Všechny akce kromě koncertu budou bez vstupného.

Památník Karla z Lichtensteinu a Castelcornu, autor: Ondřej Oliva

Švabinského kruh přátel výtvarného umění v Kroměříži, z. s. v roce 2025

Do 102. roku své činnosti vstupuje Švabinského kruh přátel výtvarného umění – ŠKPVU s pestrou nabídkou společenských večerů, přednášek a jiných akcí nejen pro své členy, ale pro všechny příznivce výtvarného umění, architektury, památkové péče a dalších zajímavých témat.

Již na března je připravena přednáška o statečném a obětavém životě první dámy Ireny Svobodové. Nejen přítomné ženy jistě zaujmou ukázky jejího společenského oděvu a doplňků, které jsou součástí sbírek Muzea Kroměřížska. Těšit se zájemci mohou i na přednášku zástupců spolku Polypeje, kteří představí 30 let správy a obnovy hradu Cimburk u Koryčan. V průběhu roku 2025 bude uspořádána také přednáška o stoleté historii Bunče, kterou si připravil Mgr. Pavel Zrna. Historik umění Mgr. Martin Janák nás seznámí s předními českými sklářskými výtvarníky nebo nám svou tvorbu představí fotograf Židovské náboženské obce Olomouc Jindřich Buxbaum.

Akce pořádá ŠKPVU ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska, za finanční podpory města Kroměříž. Upoutávky

a přesné termíny jednotlivých přednášek najdete nejen na stránkách místního tisku i na www.muzeum-km.cz. Fotky z akcí pak bývají umístěny na muzejním Facebooku nebo Instagramu.

Za výbor ŠKPVU se na setkání těší Markéta Mercová, předsedkyně spolku.

Muzeum Kroměřížska rozšířilo v roce 2021 své sbírky mimořádnou akvizicí. Díky vstřícné nabídce rodiny armádního generála a prezidenta republiky Ludvíka Svobody získalo do svých sbírek osobní předměty z pozůstalosti jeho manželky Ireny Svobodové.

K 80. výročí osvobození Kroměříže

Ještě počátkem roku 1945 obyvatelé Kroměříže nepočítali s tím, že by zažili válku se střelbou, mrtvými a raněnými. Nebezpečí si začali uvědomovat, když byl 16. dubna bombardován sovětskými letadly Hulín. V té době Němci zintenzivnili opevňování Kroměříže a okolí. Začali s tím už v létě 1944 budováním palebných hnízd v polích. Zákopy kolem města museli Kroměřížané kopat od února 1945 za každého počasí. Od 20. dubna zabedňovali obchodníci výklady, obchody byly zavřeny 2. května.

Těžiště obrany Němců na přístupech do pravobřežní části Kroměříže bylo v Ratajích, ty byly osvobozeny ve čtvrtek 3. května před 8. hodinou ráno. Zde byl v bytě učitele Josefa Žourka a později na faře umístěn štáb 19. rumunské pěší divize. V učitelském bytě se velení sešlo nad mapami Kroměříže a Žourek mu poradil, aby po obsazení kopce Barbořina využilo pro vstup do města Podzá-

meckou zahradu.

Útok na město vedly v pátek 4. května 1945 od 8 hodin ráno tři pěší rumunské divize: Necelá 10. pěší divize pod velením generála Mihaila Camarasu, 19. pěší divize generála Gheorghe Mosui a 2. divize horských myslivců generála Constantina Iordachescu. Útoku pěšáků předcházela dělostřelecká příprava na německé zákopy na Barbořině, kde měli Němci dělostřeleckou baterii a dvě samohybná děla. Obyvatelé města byli z větší části ukryti ve sklepech, mnozí boje sledovali ze střech domů.

Ovládnutí Barbořiny bylo klíčové, je to kóta, z níž se dá děly ovládat Kroměříž. Rumunská pěchota byla několikrát odražena, o osudu města se rozhodlo po 15. hodině, kdy oddíl 95. pěšího pluku 19. rumunské divize Barbořinu obsadil.

Pak začali Rumuni pronikat ze tří stran do Kroměříže. Němci ustupovali na levý břeh řeky Moravy a po 18. hodině vyhodili do vzduchu sil-

niční most přes řeku. Tím si zavřeli cestu zpět, protože betonové mosty u Bezměrova a Postoupek zničili v noci na 1. května a oba železniční mosty 2. května.

Aby způsobili ve městě zmatek a ztížili pronásledování, podpálili Němci dělostřeleckým granátem věž zámku, v níž rozlili hořlavinu. Pravobřežní Kroměříž s centrem města slavila osvobození, na levém břehu se drželi Němci, kteří s sebou 5. května při ústupu k Hulínu odvedli část mužů. Zajatci se jim cestou rozutekli. Tou dobou probíhala v centru Kroměříže pohřební slavnost padlých rumunských vojáků. Levobřežní část města se svobody dočkala až 6. května, kdy se Němci stáhli k Břestu, kde došlo 7. května 1945 k těžké bitvě.

Na oslavu kapitulace Německa a konce války proběhla na Masarykově náměstí (dnes Velké) ve středu 9. května večer první a nejmohutnější mírová slavnost osvobození.

Petr Pálka

Činnost Klubu UNESCO v roce 2024

Každé druhé úterý v měsíci se konala schůze výboru (kromě prázdnin a prosince), otevřena všem členům a pozvaným hostům.

Kancelář klubu na Riegrově náměstí byla v provozu dle možnosti kromě pátku a prázdnin od 9.00 – 12.00 hod. Činnost nadále zabezpečena převážně dobrovolníky.

Leden-březen příprava a finanční zajištění činnosti klubu v roce 2024, který byl poznamenán výročí 400 let od narození Karla z Lichtenstenu-Castelcorna.

18. března výroční členská schůze, vydání Zpravodaje

19. března | Klub Starý pivovar, **Barokní velmož – dokumentární film o Karlu z Lichtenstenu-Castelcornu**. Historik umění Mgr. Ondřej Zatloukal, ředitel Muzea umění Olomouc, doprovodil promítání odborným výkladem.

13. května pro velký zájem byl dokumentární film Barokní velmož o Karlu z Lichtenstenu-Castelcorna znovu promítnut v Klubu Starý pivovar v Kroměříži.

I v roce 2024 se konaly „Dny zahrad a zámku“ tradičně v červnu. Letos akce připomínaly především 400 let od narození Karla z Lichtenstenu-Castelcorna.

Od 15. června do konce prázdnin | Výtvarná soutěž s následnou výstavou na téma „**Po stopách biskupa Karla z Lichtensteinu-Castelcornu aneb Objevme krásu barokní Kroměříže**“. Vernisáž s následnou výstavou i s předáním ocenění ve třech kategoriích a diplomů všem účastníkům se uskutečnila ve skleníku Květné zahrady.

2. června ve Sněmovním sále | **Hudební kytice k narozeninám biskupa Karla z Lichtensteinu-Castelcornu**. Vystoupily pěvecké sbory a komorní soubory kroměřížských hudebních škol, pěvecké sbory Moravan a ZeSrandy.

7. června | **Akce pro žáky 2. stupně ZŠ** ve spolupráci s Arcidiecézním muzeem v Kroměříži, zámeckou galerií provedl zábavnou formou „sám biskup Karel“.

17. června oblíbená komentovaná **procházka po stopách Karla z Lichtensteina –Castelcornu v Podzámecké zahradě**, ve spolupráci s NPÚ–MCZK provedla Ing. Křesadlová.

V září jsme se zapojili do celostátní akce **Noc vědců** ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska a Arcidiecézním muzeem, téma je dané vždy pro celou českou republiku v roce 2024 to byla „Proměna“.

14. října Arcibiskupský zámek, Balkónové sály | **Beseda s prof. Mgr. Ondřejem Jakubcem, Ph.D.**, editorem knihy Karel z Lichtensteinu-Castelcornu (1624–1695) olomoucký biskup a kníže střední Evropy.

19. listopadu v sále kina Nadsklepí **KLAVÍRNÍ RECITÁL BORISE KRAJNÉHO**, zazněly skladby B. Smetany, L. van Beethovena, J. Haydna, F. Chopina. Výtěžek z koncertu byl věnován na zakoupení klavíru do Sněmovního sálu.

Informace o činnosti přináší v průběhu roku naše webová stránka www.unesco-kromeriz, o kterou se stará David Zapletal z Knihovny Kroměřížska.

Činnost Klubu by nebyla možná bez pomoci a spolupráce zejména představitelů města Kroměříže. Naše práce v minulém roce byla podpořena i Zlínským krajem, VAK Kroměříž, a. s., WACHAL a. s. Díky všem, kteří podporují činnost Klubu samotným členstvím nebo jinou pomocí. Máme za sebou rok s bohatou kulturní a vzdělávací činností – a co je zvláště významné – dobrovolnou.

Zprávu předkládá MUDr. Eva Nováková, předsedkyně

Výstava dětských výtvarných prací na téma Po stopách biskupa Karla z Lichtensteinu-Castelcornu ve Velkém skleníku Květné zahrady.